

TEDENSKA SLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto IV.

V Ljubljani, dne 8. novembra 1928

45. števil.

Zmagovalci ozračja

Prastari človek je bil privezan na trdo zemljo. Modil je po njeni površini, vzpenjal se in plezal na drevesa, kjer si je večkrat iskal hrane, stanoval pa je v podzemeljskih jamah, kar pričajo različne najdbe in izkopnine. Tudi plaval je gotovo izborno, kakor pač različna druga bitja. Že v davnih letih pa si je pomagal obvladati vodovje s splavi. Tudi čolne so izdelovali že pred davnimi tisočletji in sicer iz močnih hrastovih debel. Take čolne vidimo dobro ohranjene v naših muzejih. Izkopali so jih še pred nedavnimi leti, pri osušitvah in sličnem delu v raznih barjih.

Človeški rod se je izobraževal in si olajšal svoje življenje z iznajdbami in novimi tehničnimi pripomočki. Zaželel pa si je tudi v višave, v zrak, pod nebo. Ali to mu je ostalo skozi dolga tisočletja zabranjeno. Človek je videl pod nebom leteti ptice; o kako rad bi bil poletel z njimi, a ni mu bilo dano, priklenjen je bil na zemljo. Le v pravljicah in v snu so se ljudje dvigali, ko so se pa zavedli, so izgubili vse nade, da bi bilo kaj takega mogoče. Šele pred nekaj stoletji, l. 1670. je jezuit Frančišek Lana sprožil misel, da bi bilo vendar mogoče dvigniti se v sinje zračne višave in sicer s predmetom, ki bi bil s človekom vred lažji kakor zrak. Napravil je velike pločevinaste krogle in iz njih izsesal zrak. Mislil je, da se bodo dvignile, kar mu pa seveda ni uspelo. Kljub temu, pa je ta misel rodila kasneje zaželeni sad. L. 1709. je Portugalec don Gusmão vzel namensko pločevino lahke tkanine in z gorkoto razredčil v njej zrak. Ta čudna, velikašna vreča se je dvignila in povlekla s seboj človeka. Ali tudi topot je ostalo samo pri poskusi. Šele nekaj let kasneje so dosegli toliko, da so se lahko za del časa dvignili. To so dosegli s tem, da so zrak nadomestili v balonu, kakor so imenovali veliko vrečo, z lažjimi plini. Ti baloni so morali biti privezani, ako so jih pa spustili, je bil njihov gospodar veter. Gnal jih je, kamor mu je bilo pač drago. Ljudje so si zopet belili glave. Ker niso mogli poljubno veslati z baloni, so se jeli baviti z letali, aeroplani. Posnemali so let ptice, naredili velika krila in dosegli so lepe uspehe. Medtem so še vedno razmišljali, kako bi vodili balone po zraku. In res se je posrečilo tudi to. Veliko iznajdbo pripisujejo Nemcem in sicer grofu Zeppelinu. Kakor se je pa izkazalo, pa to ni tako.

Vodilni balon, kakor so naše današnje zračne ladje, je odkril zagrebški lesni trgovec David Švarc. Ta možakar, ki je bil zelo bogat in dober računar, je naredil načrt za zrakoplov, prav podoben današnjim velikim zračnim ladjam. Odšel je z iznajdbo v Rusijo, kjer pa ni uspel. Kasneje ga je poklical k sebi nemški cesar Viljem. Med Švarcem in Viljemom pa je prišlo do prepira, tako da se je

Švarc zopet brez uspehov povrnil v Zagreb. Ko pa je dobil leto kasneje novo ponudbo iz Nemčije in se je hotel napotiti tjakaj z izpopolnjeno iznajdbo, je Švarca zadela kap. Nemci so se za stvar dalje zanimali in kupili od Švarcove vdove pokojnikove načrte. Po teh načrtih so izdelali sedanje zračne ladje, ki bodo v doglednem času popolnoma obvladale ozračje, o čemur priča zelo posrečeni polet dr. Eckenerja z velikim zračnim velikanom, nazvanim »Grof Zeppelin«. To ime je dal svoji zračni ladji radi tega, ker je baš umrl grof Zeppelin zgradil po Švarcovem vzorcu vodeče zračne ladje. Na naši sliki vidimo, kako plove dr. Eckener s svojim zračnim velikanom nad njemu tehnično primernimi nebotičniki.

Polet tega velikana preko oceana v Ameriko pa ni bil edin. Preletela ga je že tudi podobna zračna ladja, ki je bila tudi zgrajena v Nemčiji in vrši danes prometno nalogo v Ameriki pod imenom »Los Angeles«.

Poleg zračnih ladij pa je preletelo ocean tudi več aeroplanov. Najbolj znan je bil prvi nepretrgani polet Američana Lindberga, ki je žel za svoj junaški čin veliko slavo in so ga pri povratku v Ameriko sprejeli kakor junaka iz pravljice. Znan je tudi letošnji nemški polet Hünefelda in tovarišev, ki so v zapadni smeri preleteli široki ocean in bili nadvse navdušeno sprejeti. Znani pa so tudi oni tihi junaki, ki so pri poskusi preleteti ocean žrtvovali svoje življenje. Teh množice niso mogle sprejemati s pompom, vendar bodo njihova imena za vedno nepozabna in slavna.

Težke žrtve padajo za napredek, ali so potrebne. Človeštvo stalno napreduje. Vse človeško življenje se je v temelju spremenilo. Le pomislimo na nekdanje življenje človeka v votlinah in pozneje v stambah na kolih in pogledimo današnje nebotičnike. Kako velikanski napredek. In tak napredek zaznamuje človeštvo vsepovsod. In še vedno naprej gre človeška pot. Od izuma hiti k izumu in morda pride kdaj čas, ko bo človek res kralj vsega stvarstva.





Pogled na Gorico



Kdor je bival zadnja leta pred vojno v Gorici in Trstu je z veseljem opazil, kako napredujeta te dve lepi mesti in to narodno in gospodarsko. Vsi Slovani: Slovenci, Hrvati in Čehi, katerih je bilo tudi precej v omenjenih mestih, so živeli v bratski slogi. Zavrgli so narodno kakor tudi politično ljubosumnost in gojili samo čisti slovanski čut. V tisti dobi je bival v Trstu tudi minister dr. Gregor Žerjav. Naš vrli narodni voditelj je bil tudi tedaj na delu za narodne in ljudske koristi. Zbirališče in narodno ter kulturno središče tržaških Slovencev je bil »Narodni dom«. Tu so se naši ljudje shajali, tu so se navduševali za vztrajno in požrtvovalno delo. »Narodni dom« je bil žarišče narodne zavesti in ponosa in je mnogo doprinesel, da se je naš živel tedaj širil in zmagovito napredoval. To svojo misijo bi »Narodni dom« v Trstu vršil tudi danes, da ga niso Italijani zažgali. Dolgo je Italijane bodel v oči in končno so ga uničili, ker so dobro vedeli, da dajo zavednim narodnim Slovincem težak udarec. Slika spodaj na levi kaže naš nekdanji ponosni »Narodni dom« v razvalinah po barbarskem razdejanju Italijanov. — Gorica je bila slovensko mesto z italijansko manjšino. V Trstu pa je bilo v mestu več Italijanov ali slovenska predmestja in okolica, ki so Trst stalno preporajala, so število Italijanov v mestu popolnoma odtehtala. Pri preobratu so bili tudi v Trstu vsi prepričani, da bo pri razdelitvi pokrajin odločilna narodnost kraja in da naši kraji s

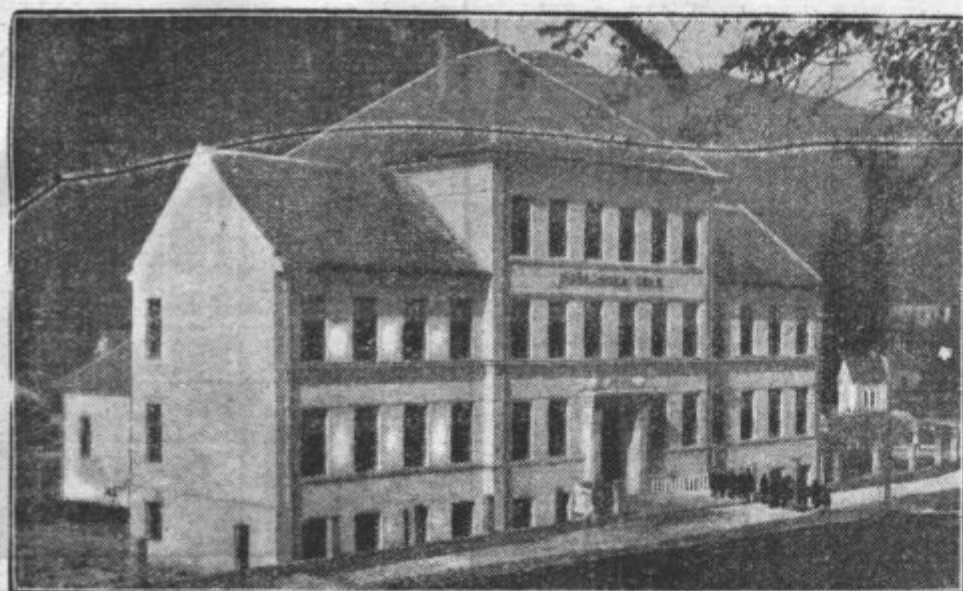


potujčiti. Ta namen zasledujejo z vsemi sredstvi in se nedopustnih načinov ne ustrašijo. To nam dokazuje primer zavednega mladeniča Drago Bajca (slika na levi), ki so ga italijanske oblasti preganjale tako dolgo, da je omagal in izdihnil pod milim nebom, na cesti. Mladenič je bil visokošolec in zlasti te preganjajo, ker se boje, da postanejo narodni voditelji, kakršne pozna že iz predvojnne narodne borbe zavednih Slovencev, ko jih je vodil umrl dr. Ribaf, politični vodja tržaških Slovencev (slika v sredini). Italijanom pa njihove nakane ne bodo uspele. Teško preganjanje bo naš narod le ojeklenilo in okrepilo

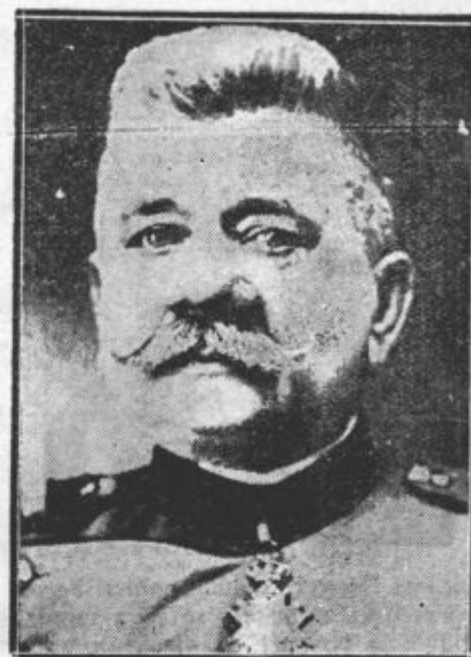
Trstom vred pripadli narodni državi, naši svobodni Jugoslaviji. To verova i tem bol, ker so zaupali v resničnost res lepih Wilsonovih načel, ki so zahtevale samodločbo vseh narodov. Ali žal! Pravičnost in vzvišenost lepih Wilsonovih načel ni Slovincem merila narodnih meja ujedinjene Jugoslavije. Lokavi, nenasitni Italijani so nam odtrgali z živega telesa najlepše dele naše ljubljene slovenske zemlje in z njo vred zaslužili tudi naše zavedne primorske in goriške Slovence. Ob prevratu so prišli Italijani s pretvezo, da so naši zavezniki. Kmalu pa se je njihovo zavezništvo, od katerega trpimo še danes, pokazalo v pravi luči. Naši bratje onstran meja so bili tedaj na mah ogoljufani za svoje najlepše nade. — Italijanom pa ni dovolj, da so zasegli našo zemljo in podarmili sinove slovenske matere, oni hočejo ugrabiti našim ljudem materni jezik in jih



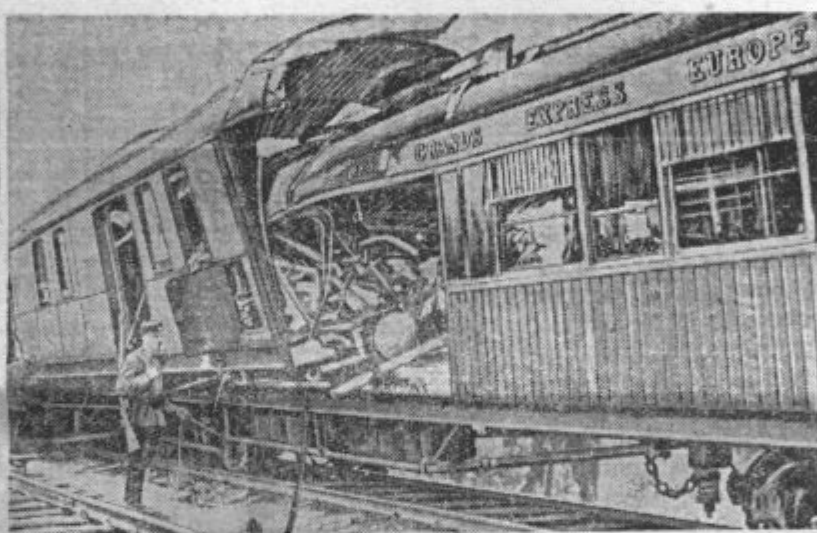
Dr. Dinko Puc sedanji ljubljanski župan je bil ob preobratu jugoslovenski vojaški komandant Gorice. Žal, da ni ostalo dolgo pri tem in so tudi našo solunsko Gorico zasegli Italijani



Nova meščanska šola v Trbovljah. Izobrazba je vsakemu narodu potrebna. Čim bolj je narod izobražen, tem bolj uspeva kultura in civilizacija, pa tudi gospodarsko stanje in z njim socialni položaj najširših ljudskih plasti. Naši delovni sloji v Trbovljah so se že pod Avstrijo borili za meščansko šolo, vendar jim je to šolo dala šele narodna država. Tuja nam Avstrija seveda takrat ni našla razumevanja za naše važne ljudske potrebe.



Polkovnik Stevan Svačić, ki je bil ob prevratu poveljnik prve srbske čete v Ljubljani in je nagnal Italijane, ko so prišli v Ljubljano.



Železniška nesreča v Rumuniji. Trčila sta dva brzovlaka in je bilo ob tej nesreči mnogo mrtvih in mnogo težko ranjenih. Poleg teh žrtev je povzročila nesreča tudi milijardno škodo.

Levo:

Naši bodoči zračni krmarji. Levo in desno Miroslav Juh in Oton Likar, v sredini Fr. Dotter, ki so bili nagrajeni za svoje male aeroplančke. Dotterjev aparat je pri tekmi malih letal, ki se je vršila v Ljubljani, letel celih 50 m, kar je lep uspeh.



Peter Miklavc, slovenski pisatelj-kmet, ki je napisal in prevedel nebroj lepih povesti. Rojen je bil v Ribnici na Štajerskem, umrl je pred desetimi leti v zelo slabih gmotnih razmerah, v kakršnih životarju povečini vsi naši pisatelji. Peter Miklavc je bil samouk.



Mussolini hoče v svoji objestnosti izsušiti kar celo jezero, da dobi skoraj pred dva tisoč leti potopljeno z zlatom okovano ladjo rimskega cesarja Kaligule.

Desno: Kakšne šale si dovoli spretni letalci. Letalec Howard Casterline je zletel na drevo in obvisel med vejami.

Levo: Tehnika celo na tem polje napreduje. Iznášli so zibelko, ki jo otrok kar sam ziblje. Zibelka bogotovo staršem v izredno veselje.





Herbert Hoover, kandidat ameriške republikanske stranke, se je z izredno pridnostjo povspel do visokega, zelo uglednega moža. V mladosti je služil za kočijaža, poleg tega pa je neprestano študiral. Kakor poročajo zadnja poročila, je izvoljen za predsednika Severnih ameriških držav



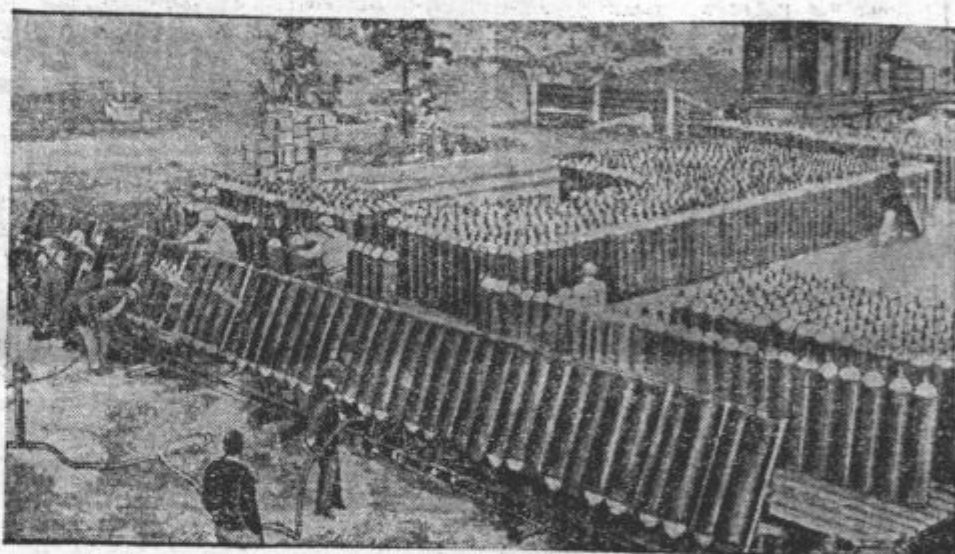
Smith, kandidat ameriške demokratske stranke, je meščanskega rodu. Ima pa zelo velike in izredne zasluge za so-državljanke in je bil prav nevaren tek-mec Hooverja. Vendar pri volitvah ni uspel in je izvoljen za predsednika njegov protikandidat Hoover, ki je imel že od početka nekoliko boljše izgleda



Zgoraj v sredini: Zračna ladja pri pristanku, privezana na visokem železnem sto'pu

Levo:

Pierre Rey, ki je v Marseillu na Franco-skem umoril mnogo žensk in je to tajil do zadnjega, je hotel doseči svobodo z gladovanjem. Gladoval je tako dolgo, da je zaradi oslabelosti umrl. — Skrivnosti svojih zločinov je s smrtjo ponesej s seboj. — Podobnih zločincev pozna kriminalistika več. Poznan je zlasti pariški Landru, ki je pred leti umoril več žensk. Zločine izvršujejo iz sadistične naslade



Velikanske zaloge plina, ki ga imajo pripravljenega za polnjenje velikega zrakoplova. Kakor vidimo, ima tak zrakoplov prav nenasitni želodec, kar se posebno pozna pri cenah prekooceanskega poleta, ki je zelo visoka tako da je naš človek seveda ne zmore in se bo moral hočeš nočeš še vedno voziti z ladjami, če bo seveda tudi ta strošek, ki ni majhen, zmogel



Dr. Eckener med svojimi častniki in posadko, ki ga je neumorno podpirala pri ne posebno lahkih nalogah in pripomogli, da je polet uspel tako častno in zadovoljivo. S poletom si niso stekli slavo le vodja poleta in inženjerji, ki so zrakoplov osnovali, nego tudi posadka in pa tudi vse delavstvo, ki je zrakoplov vestno zgradilo. Levo: Dr. Eckener, vodja velike zračne ladje med poletom v svoji pisarni. Na sliki vidimo, kako udobne, lepo opremljene prostore imajo na zračnih velikanih, da jim je nevarna pot prijetna in udobna